

Kedves Olvasóink!

Régi szokásunk, hogy az MTA új levelező tagjait a *Magyar Tudományban* körkérdésekre adott válaszaik segítségével mutatjuk be. Idén négy kérdésre kértünk választ.

1. Hogyan emlékszik vissza, mi volt a döntő mozzanat, pillanat az életében, amikor eldőlt – vagy eldöntötte –, hogy éppen ez a kérdés, probléma, tudományterület érdekli?
2. Mi az Ön eddigi legfontosabb tudományos eredménye?
3. Mi az a kérdés, probléma, ami az Ön tudományos területén ma nemzetközileg foglalkoztatja a kutatókat?
4. Kivel cserélne pályát? Akár egy másik tudományterületre, esetleg művészi pályára is gondolva...

BUDAY LÁSZLÓ (1963)

Biológiai Tudományok Osztálya • Szakterület: biokémia, jelátvitel • Kutatási téma: aktin citoszkeleton szabályozása • Foglalkozás: igazgató, egyetemi tanár, kutatócsoport-vezető, MTA Természettudományi Kutatóközpont Enzimológiai Intézet Lendület Jelátviteli Kutatócsoport • MTA Természettudományi Kutatóközpont Enzimológiai Intézet Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Kar Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Patobiokémiai Intézet

1. Azt gondolom, hogy egy egyetemi hallgató vagy fiatal kutató, amikor labort választ, sokszor jelentősen befolyásolja életútját. Én orvostanhallgatóként kerültem Faragó Anna munkacsoportjába, mely akkor Magyarországon egyedül foglalkozott a jelátvitel témakörébe tartozó protein kinázokkal. Talán nem véletlen, hogy közel harminc év elteltével még mindig protein kinázokkal foglalkozom. Természetesen az eltelt idő alatt jelentősen megváltozott az az eszköztár, amellyel a jelátviteli fehérjéket, enzimeket vizsgálni lehet. A Humán Genom Program befejezése óta ismert, hogy emberben a protein kinázok száma kb. 550. Ezzel lehetőség nyílt arra, hogy az egyes kinázokat célzottan akár sejtekben, akár egerekben génszinten manipuláljuk.

2. Posztdoktori munkám során Londonban, Julian Downward laboratóriumában sikerült felfedeznünk azt a mechanizmust, amellyel a növekedési faktorok aktiválják az emberi daganatokban gyakran mutálódó Ras fehérjét. Ez a munka nemcsak a Ras fehérjék aktivációja szempontjából volt úttörő, hanem elsőként írtuk le azt, hogy egy ún. kapcsoló fehérje hogyan tud fehérje komplexet létrehozni. Az enzimaktivitást nem tartalmazó kapcsoló, illetve állványfehérjék vizsgálata ezt követően indult meg, s lett a biológiai szabályozás egyik általános területe. Hazajövetelemet követően folytattam a megkezdett munkát, s a mai napig is az állványfehérjék működését vizsgálom a növekedési faktorok jelátviteli pályáiban.

3. A növekedési jelpálya kutatása mindig is nagy érdeklődésre tartott számot, ugyanis komponenseinek sérülése gyakran rosszindulatú daganatok kialakulásához vezet. Sőt, kis túlzással azt is mondhatjuk, hogy nincs olyan emberi daganat, amelyben a növekedési jelpálya legalább egyik enzime, fehérjéje kóros túlműködését ne figyelhetnénk meg. Ez pedig felveti annak a lehetőségét, hogy olyan gyógyszereket fejlesszünk, amelyek ezeket a kórosan működő enzimeket gátolják. A daganatterápiában egyre több olyan gyógyszer kerül piacra, amely súlyosabb mellékhatások nélkül, célzottan hat a kórosan működő enzimekre, s ennek eredményképpen, ha nem is gyógyítja meg a rákot, de hosszabb és jobb minőségű életet biztosít. Azt remélem, hogy a jövőben az emberek tudatos életvitelle, az egyre szélesebb körben elterjedő szűrővizsgálatok, illetve a célzott daganatterápia együttesen oda vezet, hogy az előregedő társadalmak ellenére is sikeresen felvehetjük a küzdelmet a rákos megbetegedésekkel.

4. Ez nem könnyű kérdés, hiszen nehéz egyetlen tudóst kiválasztani, akivel szívesen pályát cserélnék. Inkább egy tudományterületet neveznék meg, amelynek eredményeit – az érdeklődő laikusok szemével – a mai napig szívesen követek. Ez pedig a csillagászat. Kamasz koromban csillagász szerettem volna lenni, osztálytársaim gyakran láttak Kulin

György *A távcső világa* című, igen vaskos könyvével a hónom alatt sétálni. Talán nem véletlen, hogy későbbi feleségemet, már orvos-tanhallgatóként, első randevúnkra az Uránia csillagvizsgálóba vittem. Ma is szívesen elolvasom a fekete lyukakról, a törpe csillagokról vagy emberi életre esetleg alkalmas távoli bolygók felfedezéséről szóló híreket.

KECSKÉS ANDRÁS (1953)

Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya • Szakterület: polgári jog, kereskedelmi jog • Foglalkozás: adjunktus, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Gazdasági és Kereskedelmi Jogi Tanszék

1. Az elméleti jogi kérdések iránt egy híres pécsi római jogász-professzor, Benedek Ferenc keltette fel az érdeklődésemet joghallgatóként. Tőle kaptam a tüzet. Eörsi Gyula összehason-

lító polgári jogász-professzorral találkozáskor eldőltem a pályaválasztásom. Azóta akadémiai bűvületben élek. Kutatásaimhoz módszertani és szakmai segítséget évtizedek óta Harmathy Attila és Vékás Lajos akadémikus professzoroktól kapok.

2. Az állam polgári jogi jogalanyiségével, az állami immunitás megtörésének lehetőségével, a jogharmonizáció módszertanának megalapozásával sokat foglalkoztam. Újabbban a választott bíráskodás joganyagának fejlesztése is érdekel.

3. A polgári jog, a nemzetközi magánjog és az EU-jog anyagait oktatom, kutatom. Ezek összefüggései érdekes kérdéseket vetnek fel, melyek újabbban több kollégám kutatói kíváncsiságát is kiváltották.

4. Senkivel. Nagyon jól érzem magam civilisztikai kutatóként. Irigylem ugyanakkor azokat, akiknek kutatási eredményei iránt feszítő a társadalmi türelmetlenség.